Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja atklāšana

1961. gada 20. jūlijā Rīgā svinīgi atklāja
Paula Stradiņa medicīnas vēstures muzeju

Jānis Stradiņš, Kārlis Arons

Akadēmiķis Pauls Stradiņš vairākus gadu desmitus bija krājis dažādus pasaules medicīnas vēstures eksponātus. Viņa savāktās kolekcijas bija izvietotas Republikas klīniskās slimnīcas pagrabos un bēniņos. Neraugoties uz to, tās bija pazīstamas plašai Padomju Savienības medicīnas sabiedrībai.

1957. gadā, neilgi pirms savas pāragrās nāves, profesors P. Stradiņš visu savu kolekciju uzdāvināja valstij. LPSR Ministru Padome un LKP CK pieņēma lēmumu par medicīnas vēstures muzeja dibināšanu, izmantojot par pamatu Paula Stradiņa kolekciju, un piešķīra muzejam pašā pilsētas centrā labu piecstāvu ēku. 1958. gadā pēc Paula Stradiņa nāves muzeju nosauca tā dibinātāja vārdā. Paula Stradiņa uzsākto darbu veiksmīgi turpina tā darbinieki, aktīvi piedaloties republikas medicīnas vēstures biedrības locekļiem. Tika ieguldīts liels darbs, lai radītu padomju medicīnas vēstures nodaļu, kā arī Latvijas PSR medicīnas vēsturei un veselības aizsardzībai veltītu ekspozīciju.

Rezultātā tika izveidota sistemātiska pasaules medicīnas vēstures ekspozīcija, kas ietvēra senatnes, viduslaiku, kapitālisma laikmeta un padomju medicīnu un kļuva pieejama plašām tautas masām. Muzeja atklāšanai veltītajā svinīgajā sēdē ievadvārds teica LPSR Veselības aizsardzības ministra vietnieks V. Kaņeps. Apsveikuma runas teica arī LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks V. Rubenis, Vissavienības medicīnas vēstures biedrības pārstāvis prof. B. Petrovs, Latvijas Medicīnas vēstures biedrības atbildīgais sekretārs K. Vasiļjevs u.c.

Tika saņemtas daudzas apsveikumu telegrammas no ievērojamiem Padomju Savienības medicīnas zinātniekiem un daudzām medicīnas iestādēm. Tajās īpaši akcentēta Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja – PSRS pirmās un pagaidām vienīgās šāda veida iestādes – kultūrizglītojošā un audzinošā nozīme.

Muzeju apskatei, pārgriežot sarkano lenti, atvēra LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāja vietnieks E. Ameriks. Pēc muzeja ekspozīcijas apskates notika tradicionālie Stradiņa lasījumi. Savā referātā "Medicīnas vēsture jaunajā etapā" Maskavas profesors B. Petrovs norādīja uz medicīnas vēstures pētījumu nozīmi un pamatoja padomju medicīnas vēsturnieku tēzi par to, ka pagātnes izziņāšanai jākalpo tagadnei un nākotnei. Prof. N. Stoligvo nolasīja referātu par medicīnas problēmām nākotnē, bet prof. A. Bieziņš īsumā aplūkoja medicīnas attīstības etapus. Nākamā dienā, 21. jūlijā, notika muzeja ekspozīcijas apspriešana. Referātu par muzeja izveidošanu un tā attīstības perspektīvām nolasīja muzeja direktore H. Hanzena. Viņa atzīmēja, ka pašreiz muzeja fondos ir 12300 dažādu eksponātu (gleznas, skulptūras, diagrammas, priekšmeti u. tml.), kā arī vairāk nekā 9000 dažādu seno reto grāmatu, sākot no 16. gs. Īpaši liela vērtība ir 17.–20. gs. Baltijas aptieku inventāram, medicīnas instrumentiem, rokkrakstiem un dokumentiem, kā arī akadēmiķa P. Stradiņa memoriāliem priekšmetiem. Par atsevišķu nodaļu organizēšanu stāstīja muzeja direktora vietnieks K. Arons, kā arī nodaļu vadītāji. Debatēs piedalījās prof. B. Petrovs, Tartu prof. E. Martinsons, Lietuvas PSR ZA korespondētājloceklis prof. V. Girdzijauskis, prof. A. Bieziņš, medicīnas zinātņu kandidāts K. Vasiļjevs, ķīmijas zinātņu kandidāts J. Stradiņš, LPSR Nopelniem bagātais ārsts V. Pampe u. c.

Tika izteikti dažādi priekšlikumi par muzeja attīstību un zinātniskā darba organizēšanu, kā arī norādīti atsevišķi trūkumi ekspozīcijā.

Muzeja atklāšana bija ne vien nozīmīgs notikums Latvijas medicīnas vēsturnieku saimei, tā guva arī lielu sabiedrisko rezonansi. Jau pirmajā dienā muzeju apskatīja ļoti daudz interesentu. Par to rakstīja gan republikas, gan centrālā prese.

Zinātnieki, kas bija iepazinušies ar ekspozīciju, izteica domu, ka muzejā varētu izveidot arhīvu, kurā varētu glabāt daudz mūsu valsts izcilu zinātnieku personiskos zinātnes arhīvus, lai uz to bāzes varētu izvērst nopietnus zinātniskus pētījumus. Šo domu atbalstīja arī PSRS Medicīnas zinātņu akadēmijas prezidents N. Blohins, kurš jau 1960. gadā bija detalizēti iepazinies ar muzeju un to augstu novērtējis.

[Tulkots no *Из истории медицины*. IV sēj. Rīga : 1962, 216.–219.lpp.]

The Opening of the Pauls Stradiņš Museum of the History of Medicine By Jānis Stradiņš, Kārlis Arons

This is a brief review of the official opening of the Museum of the History of Medicine in its new building on July 20, 1961, and the Pauls Stradiņš Memorial Readings which were held in conjunction with the event.

From "Из истории медицины". Vol. IV. Riga : 1962.